

Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch

**Onderzoeksprogramma 2007
en Jaarverslag 2006**

's-Hertogenbosch, 24 januari 2007

De rekenkamercommissie,

Drs. R.C.D. Berndsen MPA, voorzitter

Drs. I.W.L.A. Caminada

Dr. M.J.G.J.A. Boogers

Mw. J.M.J.M. van Rosmalen

Dr. ir. G.B.C. Backus

W.A.M. Vugs

P.T.M. van Doremalen

Voorwoord

Het is mij een genoegen u hierbij het jaarverslag 2006 en onderzoeksprogramma 2007 van de rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch aan te bieden.

Het jaar 2006 was een overgangsjaar voor de rekenkamercommissie: de samenstelling is gewijzigd en er is gewerkt aan het fundament voor een 'doorstart'. De commissie is nu op volle sterkte en is klaar om met het nieuwe onderzoeksprogramma aan de slag te gaan.

Het nieuwe programma geeft zicht op de verschillende onderzoeken die wij in 2007 willen verrichten. Onderzoeken die een verdiepend inzicht zullen geven in de stand van doeltreffendheid en doelmatigheid in het gemeentelijk functioneren op deelgebieden. Inzichten die een concrete bijdrage kunnen leveren aan de debatten die de gemeenteraad voert en de besluiten die hij neemt over toekomstig beleid. Wij zijn ons terdege bewust van de eisen die deze ambitie stelt aan de relevantie en tijdigheid van de onderzoeksresultaten.

Alhoewel de rekenkamercommissie onafhankelijk is, wil zij haar functie niet op een afstandelijke of onzichtbare wijze vervullen. Wij willen transparant opereren en open staan voor overleg met vertegenwoordigers van de gemeenteraad over de invulling van onze activiteiten. Wij zullen bovendien steeds zoeken naar de beste middelen om de gemeenteraad van geschikte informatie te voorzien. Overigens geldt ons uitgangspunt van transparantie en openheid ook in de richting van de Bossche gemeenschap: via onze website kunnen burgers suggesties doen voor nieuw onderzoek en kennisnemen van alle onderzoeksresultaten. Ook zullen wij daarover contacten onderhouden met de media.

Wij hebben voor 2007 de volgende onderzoeken geprogrammeerd: het vervolgonderzoek 'wonen', leefbaarheid/veiligheid in aandachtswijken, subsidiebeleid en eventueel het reserveonderwerp gemeentelijke lobby.

Ik wil zowel de 'oude' als de 'nieuwe' commissieleden en de commissiesecretaris van harte bedanken voor de prettige samenwerking in het afgelopen jaar en de commissie in 2007 veel succes en inspiratie toewensen.

's-Hertogenbosch, 12 februari 2007

Drs. R.C.D. Berndsen MPA,
voorzitter rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Jaarverslag 2006	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Wat wilde de rekenkamercommissie bereiken	5
1.3 Wat heeft de rekenkamercommissie hiervoor gedaan?	6
1.4 Wat heeft dat gekost?	7
2. Onderzoeksprogramma 2007	9
1.5 Inleiding: 'een nieuwe commissie; een nieuw geluid'	9
2.2 Wat wil de rekenkamercommissie bereiken?	9
2.3 Wat gaat de rekenkamercommissie daarvoor doen?	10
2.3.1 Onderzoeken	10
2.3.2 Experimenteren met werk- en onderzoeksvormen.....	15
2.3.3 Andere activiteiten voor 2007	15
2.4 Wat mag dat kosten?	16

1. Jaarverslag 2006

1.1 Inleiding

In dit jaarverslag blikt de rekenkamercommissie terug op het jaar 2006. De Gemeentewet schrijft voor dat jaarlijks vóór 1 april een jaarverslag wordt opgesteld en toegezonden aan de raad. Maar los van deze formele reden, wil de commissie - als verlengstuk van de raad - graag haar ervaringen delen met de raad. Het is belangrijk goed te communiceren over de gebeurtenissen en leermomenten van het voorbije jaar, om zo gezamenlijk het werk van de rekenkamercommissie en het functioneren van de gemeenteraad op een nog hoger plan te tillen.

Samenstelling

De Rekenkamercommissie bestond begin 2006 nog uit de volgende leden:

Drs. I.W.L.A. Caminada, voorzitter (extern lid)
Mevr. ir. S.D. Duives-Cahuzak, lid vanuit de raad
W.A.M. Vugs, lid vanuit de raad
Drs. R. Verdam, extern lid
Mr. M.C.J.G. van Vugt, extern lid
Mevr. drs. D. Steenbeek, secretaris.

De samenstelling van de commissie is in de loop van 2006 fors gewijzigd. De raadsverkiezingen leidden tot het opnieuw benoemen van raadsleden. Eind 2006 is ook een plaatsvervangend lid vanuit de raad benoemd. In 2006 is de rekenkamercommissie geëvalueerd (daarover later meer). Deze evaluatie, in combinatie met het vertrek van enkele externe leden wegens persoonlijke omstandigheden, verandering van werkkring en –plaats, was aanleiding voor de benoeming van twee nieuwe externe leden. In 2006 beëindigde ook de secretaris haar werkzaamheden. In september werd een nieuwe secretaris geworven.

Eind 2006 was de samenstelling van de commissie als volgt:

Drs. R.C.D. Berndsen MPA, voorzitter
Drs. I.W.L.A. Caminada, extern lid
Dr. M.J.G.J.A. Boogers, extern lid
W.A.M. Vugs, lid vanuit de raad
P.T.M. van Doremalen, lid vanuit de raad
Mr. H.G.J.M. Beckers, plaatsvervangend lid vanuit de raad
Drs. H.W.M. Wouters, secretaris

In juni 2006 besloot de gemeenteraad, naar aanleiding van de evaluatie, om het aantal externe leden uit te breiden van drie naar vijf. De werving van de twee nieuwe externe leden vond in december 2006 plaats. Op 23 januari 2007 zijn mw. J.M.J.M. van Rosmalen en dr. ir. G.B.C. Backus benoemd als lid en dr. ir. P.J.M.M. Krumm MPA als plaatsvervangend lid.

De rekenkamercommissie is het afgelopen jaar zesmaal bijeen geweest.

1.2 Wat wilde de rekenkamercommissie bereiken?

Missie

Volgens de wet heeft de rekenkamercommissie als doel onderzoek uit te voeren naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid zoals dit onder verantwoordelijkheid van raad, college en ambtelijke organisatie tot stand komt.

De rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch startte begin 2005 met haar werkzaamheden. De commissie heeft destijds haar missie en doelen in een werkplan vastgelegd. De rekenkamercommissie van gemeente 's-Hertogenbosch wil met haar onderzoek een belangrijke bijdrage leveren aan het *verbeteren van het functioneren van de gemeente*. Hierbij legt zij het accent op de *maatschappelijke effecten* van beleid en bijvoorbeeld minder op de correcte naleving van de regels waarop onderzoek naar rechtmatigheid is gericht. Dergelijk onderzoek valt in ieder geval voor zover het de financiën aangaat, wat haar betreft onder verantwoordelijkheid van de accountant. De rekenkamercommissie stelt zich ten doel: onderzoek te laten verrichten naar de doeltreffendheid van beleid: in hoeverre worden de doelen bereikt als gevolg van de inzet van beleid? In het verlengde hiervan kan *de kaderstellende rol van de raad verder worden verbeterd*: heeft de raad in zijn kaderstelling heldere keuzes gemaakt, een kwalitatief dan wel kwantitatief meetbaar doel gesteld met een daarbij aangegeven tijdsperiode en budget?

Geplande activiteiten in 2006

De activiteiten van de rekenkamercommissie waren in 2006 gebaseerd op het onderzoeksprogramma 2005 / 2006, dat de commissie in april 2005 vaststelde.

Voor 2006 waren twee onderzoeken gepland:

- 1 Een onderzoek naar de rollen, instrumentarium en ambities op het gebied van woonbeleid. Dit onderzoek was gebaseerd op een formeel verzoek van de raad. De aanleiding was het feit dat de doelstellingen voor aantallen woningen en de woondifferentiatie al jaren niet werden gehaald. De rekenkamercommissie wilde de doeltreffendheid van het woonbeleid onderzoeken, maar ook de kaderstellende rol van de raad op dit beleidsterrein. Met de uitkomsten zou de raad beter kunnen sturen op dit beleidsterrein.
- 2 Een onderzoek naar de informatievoorziening als voeding van de volksvertegenwoordigende rol van de raad. De rekenkamercommissie wilde onderzoeken hoe in het algemeen de oriëntatie van de raad is op wat er leeft in de stad. Welke bronnen gebruiken raadsleden en welke verbeteringen (op de sturing) in de informatievoorziening van de raad zijn mogelijk, opdat hij zijn volksvertegenwoordigende rol beter kan uitoefenen?

In het jaar 2006 zou ook aandacht worden besteed aan de communicatie rondom onderzoek, ook richting de doorwerking van de aanbevelingen van de onderzoeken. Verder wilde de rekenkamercommissie binnen de gemeentelijke organisatie een profiel krijgen als orgaan van de raad, dat met onderzoek een bijdrage levert aan de doeltreffendheid en de politieke sturing van de raad.

1.3 Wat heeft de rekenkamercommissie hiervoor gedaan?

Evaluatie rekenkamercommissie

Het jaar 2006 zouden we kunnen typeren als een 'overgangsjaar'. De vele personele wisselingen in de commissie en het niet geheel soepele verloop van de eerste onderzoeken van de commissie, waren aanleiding voor een evaluatie van de rekenkamercommissie. Deze evaluatie is in juni 2006 aan de raad aangeboden.

De conclusie was dat het werkterrein, de missie en gemengde samenstelling geen aanpassing behoeven. Wel waren enkele wijzigingen in de inrichting en werkwijze van de commissie nodig. Er zou meer tijd gestoken moeten worden in de begeleiding van de onderzoeken het verrichten van lichte vormen van onderzoek in eigen beheer. In de commissie was meer behoefte aan wetenschappelijke, methodologische kennis. Binnen de commissie zouden de taken herschikt moeten worden. De secretaris zou meer de onderzoeksbegeleiding moeten verzorgen en de voor de onderzoek cruciale beslismomenten moeten voorbereiden. Daardoor zouden de voorzitter en leden worden ontlast. Ook zou de commissie ruimte willen hebben voor het doen van vooronderzoeken en/of het verrichten van 'lichtere' onderzoeken in eigen beheer. Voor deze professionaliseringsslag was een uitbreiding van het aantal externe leden nodig, van de formatie van de secretaris en het onderzoeksbudget. De raad stemde in met de evaluatie. De verordening is waar nodig aangepast.

Het onderzoek 'wonen'

De rekenkamercommissie heeft in 2006 onderzoek verricht naar de effecten van het woonbeleid: 'de ambities van en sturing door de gemeente'. Het onderzoek is verricht door bureau Research voor Beleid. De doelstelling van het onderzoek was:

- A. "In de eerste plaats moet het onderzoek leiden tot inzicht in de effectiviteit/doeltreffendheid van het woonbeleid waarbij de nadruk ligt op het realiseren van de aantallen en soorten woningen.
- B. In de tweede plaats dient de evaluatie inzicht te bieden in de uitoefening van de kaderstellende en controlerende rol van de Gemeenteraad en aanbevelingen te genereren om deze te optimaliseren."

De rekenkamercommissie bood het rapport aan, voorzien van een notitie met daarin een eigen analyse, de relevante punten voor de raad en zes aanbevelingen. Ook het college reageerde schriftelijk op het rapport.

In het onderzoek werd duidelijk dat de streefcijfers voor de woningbouw niet gehaald zijn. En uit het rapport werd ook duidelijk, dat de raad in die periode steeds geconfronteerd werd met tegenvallers. "De raad worstelt met die uitkomst: er is enerzijds onvrede met de uitkomsten maar anderzijds is er onvermogen om aan die uitkomsten iets te doen. De raad zoekt naar de mogelijkheden om het beleid te beïnvloeden (in onze terminologie: op zoek naar de 'knoppenkast'), maar vindt die mogelijkheden niet."

De rekenkamercommissie vond dat de onderzoekers "er slechts ten dele in geslaagd zijn om op de voor ons essentiële punten met antwoorden te komen". De oorzaken van het niet halen van de beleidsdoelstelling en effecten van het woonbeleid zijn bijvoorbeeld niet in beeld gebracht. En ook is niet helder geworden wat het aandeel van de raad hierin is en van externe gemeentelijke organisaties en burgers. Ook weet de raad nog niet welke (ontbrekende) instrumenten nodig zijn om de raad meer sturingsmogelijkheden te bieden bij de realisering van het woonbeleid.

De rekenkamercommissie zag in de nog ontbrekende onderdelen van het onderzoeksrapport van Research voor Beleid en in de eigen conclusies en aanbevelingen dan ook “evenzoveel nieuwe aanknopingspunten om op korte termijn (zelf) vervolgonderzoek te (laten) doen”. Het rapport is besproken in de raadscommissie van 1 februari 2006 en de raadsvergadering van 14 februari 2006. Een aantal aanbevelingen werd overgenomen. De raad vroeg om een vervolg op dit onderzoek, om de nog resterende vragen te kunnen beantwoorden.

Onderzoek informatievoorziening raad

Het onderzoek naar de informatievoorziening van raadsleden is gestart en in 2006 grotendeels afgerond. Het onderzoek is verricht door een extern onderzoeksbureau. De rekenkamercommissie was niet tevreden over het resultaat en de kwaliteit en heeft dan ook geen eindrapport uitgebracht. De samenwerking met het onderzoeksbureau is, in goed overleg en met goede afspraken, beëindigd.

Dit onderzoek is leerzaam geweest voor de commissie. Een absoluut heldere probleemstelling, het nóg beter afbakenen van het onderzoek en een scherpe onderzoeksbegeleiding zijn onontbeerlijk. Het onderzoek naar de informatievoorziening is dus niet geheel afgerond met een eindrapport. Er liggen echter wel onderzoeksresultaten, een conceptrapport en gespreksverslagen die wij als rekenkamercommissie via de griffie willen aanbieden aan de raad, ten behoeve van een ander traject: de al geplande evaluatie, door uw raad, van het handvest actieve informatieplicht. De onderzoeksresultaten lijken hiervoor goed bruikbaar. In die zin is er met dit onderzoek dus wel een resultaat behaald; zij het een ander dan beoogd.

Werving van nieuwe externe leden en secretaris

Zoals hiervoor vermeld, is de samenstelling van de commissie in 2006 fors veranderd. Op de vacatures van drie externe leden (door diverse omstandigheden) en twee raadsleden (einde benoeming vanwege de raadsverkiezingen) zijn in 2006 nieuwe externe leden, onder wie de voorzitter, leden vanuit de raad en een plaatsvervangend lid vanuit de raad benoemd. Met de vaststelling van de gewijzigde verordening, is het aantal externe leden uitgebreid tot vijf. Eind 2006 is een advertentie geplaatst in het Brabants Dagblad, Stadsblad en twee overkoepelende sites voor rekenkamers. Uit de 32 binnengekomen reacties zijn uiteindelijk twee kandidaten geselecteerd voor de functie van extern lid en één voor de functie van plaatsvervangend extern lid. Zij zijn inmiddels voorgedragen bij de gemeenteraad. Benoeming zal begin 2007 plaatsvinden.

Overige activiteiten

De commissie heeft in 2006 de verordening bijgesteld en een reglement van orde opgesteld. De rekenkamercommissie is lid geworden van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). Dit om kennis en ervaring over het lokale rekenkamerwerk uit te kunnen wisselen. Aan de NVRK is een Kring van Secretarissen verbonden, waaraan de secretaris deelneemt. Verder is het jaarlijkse vakcongres de ‘Dag van de Lokale Rekenkamer’ bezocht.

1.4 Wat heeft dat gekost?

De rekenkamercommissie is bevoegd binnen een aan haar bij de begroting beschikbaar gesteld budget uitgaven te doen ten behoeve van de uitvoering van haar taken. Voor 2006 ging het om een budget van € 105.000 voor personele ondersteuning, het verrichten van onderzoek en overige kosten.

Overzicht budget per 31 december 2006

	Begroot	Werkelijk	Resterend budget
Personele lasten	40.000	27.800	12.200
Onderzoeken	65.000	30.000	35.000
Presentiegelden	0	8.350	-8.350
Lidmaatschap NVR	0	750	-750
Werving en selectie leden	0	6.400	-6.400
Overige	0	0	0
TOTAAL	105.000	73.300	31.700

In 2006 heeft de gemeenteraad besloten met ingang van 2007 het budget van de rekenkamercommissie op te hogen naar 150.000. Tegelijk ging de raad akkoord met het voorstel om een fulltime secretaris aan de commissie toe te voegen. Dit vooral om onderzoeken steviger te kunnen begeleiden en om (voor)onderzoeken in eigen beheer te kunnen doen. In 2006 is de formatie van de secretaris langere tijd niet ingevuld geweest. Vandaar de onderschrijving op deze post. De onderschrijving op de post onderzoeken wordt veroorzaakt door het feit dat het eerste onderzoek 'wonen' weliswaar in 2006 gereed kwam, maar drukt op het budget van 2005. In het overgangsjaar 2006, met alle personele wisselingen, is verder geen onderzoek aanbesteed. Het vervolgonderzoek Wonen is in december 2006 gestart en komt wel ten laste van het budget van 2006. In de begroting 2006 waren nog geen aparte ramingen opgenomen voor de diverse onderdelen. Bij de werkelijke kosten zijn ze wel onderverdeeld. De niet voorziene uitgaven op de post werving/selectie wordt veroorzaakt door de advertenties voor de werving van de nieuwe externe leden.

2. Onderzoeksprogramma 2007

“Onderzoek is zien wat iedereen heeft gezien, en denken wat niemand anders heeft gedacht”

(Albert Szent-Gyorgyi, Hongaarse Nobelprijswinnaar, 1893-1986)

1.5 Inleiding: ‘een nieuwe commissie; een nieuw geluid’

Na het ‘overgangsjaar’ 2006, wil de commissie in 2007 een verse start maken, met een nieuw onderzoeksprogramma en nieuwe activiteiten. Zoals ook uit de evaluatie in 2006 bleek, zijn de positie van de commissie, de samenstelling en de hoofdorïëntatie van de commissie op de effecten van het beleid goede keuzes geweest. De commissie (in nieuwe samenstelling) wil in 2007 doorgaan met het verrichten van onderzoek naar de effectiviteit, efficiëntie en rechtmatigheid van het door de gemeente gevoerde bestuur. Vanuit haar onafhankelijke positie wil zij de controlerende en kaderstellende rol van de gemeenteraad ondersteunen. De commissie wil wel andere accenten leggen en haar werkwijze en communicatie aanpassen. ‘Een nieuwe commissie; een nieuw geluid’. Daarover meer in het nu volgende onderzoeksprogramma.

2.2 Wat wil de rekenkamercommissie bereiken?

De rekenkamercommissie kreeg in 2006 nieuwe leden, een nieuwe voorzitter en nieuwe secretaris. De commissie is ambitieus, maar wil wel ‘met de voeten op de grond’ blijven. De ambities moeten ook uitvoerbaar zijn. De commissie wil zich om te beginnen bewijzen met goed en bruikbaar onderzoek, dat voor de raad meerwaarde heeft.

De commissie realiseert zich dat deze meerwaarde er niet als vanzelfsprekend is, maar dat zij deze moet ‘verdienen’. Dat lukt niet in één jaar. Het is een mooi resultaat als de rekenkamercommissie zich in deze raadsperiode ontwikkelt tot een gerespecteerd en waardevol instituut van en voor de gemeenteraad.

De verordening op de rekenkamercommissie vraagt de commissie onderzoek te verrichten naar:

1. doeltreffendheid: zijn de beoogde effecten van het beleid ook daadwerkelijk behaald?
2. doelmatigheid: is de voorbereiding en uitvoering van beleid efficiënt verlopen?
3. rechtmatigheid: voldoet de uitvoering aan de wettelijke kaders en regelgeving?

De maatschappelijke effecten en de politieke sturing van de raad hierop blijven onder de speciale aandacht van de commissie.

Het onderzoek naar de prestaties op deze facetten kan een klassieke onderzoeksvorm hebben. Maar de commissie wil, te beginnen in 2007, ook ervaring gaan opdoen met andere werkvormen. Met het vervolgonderzoek wonen bijvoorbeeld (daarover verderop meer), wil de commissie ook een bijdrage leveren aan het geplande beleidsdebat van de raad.

Een belangrijk doel in 2007 is ook een frequentere en effectievere communicatie met de gemeenteraad. De commissie wil ‘zichtbaarder’ zijn voor de raad. Door vaker contact te hebben kunnen wij onze rol als verlengstuk van de gemeenteraad nog beter invullen. Wij zouden willen beginnen met een gesprek over het vastgestelde onderzoeksprogramma en jaarverslag.

Kortom, de rekenkamercommissie wil in 2007:

- *onderzoek (blijven) doen naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur;*
- *daarmee een bijdrage leveren aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente, en de kaderstellende, sturende en controlerende rol van de raad hierin;*
- *gaan experimenteren met werk- en onderzoeksvormen;*
- *frequenter contact en overleg hebben met de gemeenteraad.*

2.3 Wat gaat de rekenkamercommissie daarvoor doen?

2.3.1 Onderzoeken

Hoe komt de commissie aan haar onderwerpen?

De commissie stelt zelf haar onderzoeksagenda samen. Maar de commissie gebruikt hierbij wel enkele bronnen. De commissie werkt uiteindelijk voor de raad en ten dienste van de Bossche samenleving. Voor de samenstelling van dit programma en de groslijst waar het op gebaseerd is, heeft de rekenkamercommissie in september 2006 aan de fracties gevraagd om suggesties aan te leveren. Drie fracties hebben gereageerd; twee daarvan met een mogelijk onderwerp. Op de website van de rekenkamercommissie staat een formulier waarmee burgers onderwerpen kunnen aanreiken. In 2006 zijn geen onderwerpen ingediend die onderzoekswaardig bleken. In 2007 wil de commissie hier meer werk van maken. De commissie kijkt ook naar de omgeving: welke onderwerpen zijn actueel bij andere rekenkamers? Tot slot hanteren de commissieleden eigen kennis en inzichten over mogelijke nieuwe onderwerpen.

Weging van mogelijke onderwerpen

De rekenkameronderzoeken hebben betrekking op het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en bestuur. De onderzoeken worden niet ingezet als oordelend instrument over het college, het ambtelijke apparaat of de griffie. Zij moeten een bijdrage leveren aan een lerende cultuur en niet aan een afrekencultuur.

Het onderzoeksprogramma kan bestaan uit onderzoeken van verschillend kaliber. Het kan gaan om zogenaamde 'quick scans', maar ook om grotere onderzoeken.

De *selectiecriteria* voor de onderzoeksonderwerpen zijn:

- het onderwerp moet geschikt zijn voor onderzoek naar de maatschappelijke effecten en/of kaderstelling door de raad;
- het beleid is politiek actueel; het staat politiek, maatschappelijk, strategisch hoog op de agenda;
- het onderwerp kan een voorbeeldfunctie vervullen doordat het een algemene strekking heeft en een zekere maatschappelijke en financiële impact;
- er moet politieke ruimte zijn om het beleid bij te stellen en/of te leren;
- het onderwerp moet inhoudelijk kunnen worden afgebakend;
- het onderzoek moet binnen het beschikbare budget kunnen worden uitgevoerd;
- in het meerjarenprogramma moet sprake zijn van een zeker evenwicht in de gekozen beleidsvelden;
- het onderwerp vormt niet al object van onderzoek van bijvoorbeeld het college of de raad zelf.

Het programma voor 2007

1 Vervolgonderzoek Wonen: succes- en faalfactoren

De rekenkamercommissie heeft op 21 november 2006 besloten om een vervolgonderzoek te starten naar de succesfactoren van het Paleiskwartier, in combinatie met de succes- en faalfactoren van het project Boschveld. Met het onderzoek ontstaat inzicht in de factoren die het succes of falen van een woningbouwproject bepalen en er zijn naar verwachting leerpunten te formuleren voor de toekomst van het woonbeleid. In dit vervolgonderzoek zullen we, nog meer dan in het eerste onderzoek, inzoomen op de rol van het gemeentebestuur en in het bijzonder van de gemeenteraad. Er kunnen inzichten ontstaan, die kunnen leiden tot effectiever woonbeleid en een betere sturing door de raad. Informatie die voor de raad belangrijk is nu het nieuwe woonbeleid wordt bepaald, te beginnen met het aankomende beleidsdebat in de gemeenteraad (maart 2007) over de toekomst van het woonbeleid.

De onderzoeksvragen:

1. Welke factoren verklaren het succes of falen van twee woningbouwprojecten in 's-Hertogenbosch (Paleiskwartier en het project Boschveld)?
2. Zijn er op basis hiervan conclusies te trekken over de effectiviteit van het woonbeleid in 's-Hertogenbosch?
3. Welke leerpunten zijn te formuleren voor het toekomstige woonbeleid?
4. Welke aanbevelingen zijn vanuit deze evaluatie te formuleren m.b.t. de rolinvulling en sturing door de raad in het woonbeleid?

Dit onderzoek bestaat uit een tweetal casestudies, die leiden tot een analyse, conclusies en aanbevelingen. Het gaat hier om een kortlopend onderzoek, met een doorlooptijd van circa twee maanden. De resultaten van het vervolgonderzoek Wonen, voorzien van overwegingen van de RKC, kunnen een nuttige rol spelen in het beleidsdebat wonen. De resultaten zullen ook worden aangeboden voor een reguliere vergadering van de gemeenteraad.

Planning van het onderzoek: december 2006 - begin maart 2007

2 Leefbaarheid en veiligheid in aandachtswijken

Leefbaarheid en veiligheid zijn belangrijke thema's in Den Bosch. De gemeente onderzoekt elke twee jaar hoe de Bosschenaren de leefbaarheid en veiligheid van hun woonomgeving ervaren. Het onderzoek kijkt op wijkniveau naar diverse onderwerpen die met leefbaarheid en veiligheid te maken hebben, zoals voorzieningen, verloedering, de sfeer in de buurt, maar ook bijvoorbeeld slachtofferschap en onveilige plekken. Speciale aandacht gaat uit naar de zogenaamde GSB-aandachtsgebieden en 'probleemwijken'. In juni 2006 verscheen een nieuwe veiligheidsmonitor. Vergelijking van de uitkomsten in 2002 en 2004 laten veranderingen zien; verbeteringen, maar in bepaalde wijken ook verslechtering. Verbeteringen hebben zich in 2006 niet verder voortgezet, zo blijkt uit de monitor. Incidenten, zoals in de Graafse wijk, benadrukken het belang van dit thema. Het college wil onder meer de wijkoriëntatie van de gemeentelijke organisatie versterken, de gemeentelijke rol bij het sociale beheer van wijken vergroten en een meer integrale ontwikkeling van wijken, met een actieve rol van bewoners.

Mogelijke onderzoeksvragen:

- Welke wijken in de gemeente hebben te maken met meer dan gemiddelde problemen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid? Waar treedt over de jaren heen verbetering op en waar is juist verslechtering waar te nemen?
- Welke concrete maatregelen heeft het gemeentebestuur genomen om de leefbaarheid in aandachtswijken te vergroten en het welzijn van de bewoners te verbeteren?
- In welke mate is bij het nemen van maatregelen aangesloten bij de verwachtingen van bewoners en betrokken organisaties?
- Welke maatregelen hebben het meest bijgedragen aan de verbetering van de leefbaarheid (zijn het meest effectief geweest)? Welke maatregelen zijn nog nodig om aan de verwachtingen tegemoet te komen?
- Welke lessen zijn hieruit te trekken voor het gemeentebestuur, mede in verband met nog te nemen maatregelen?

Planning van het onderzoek: maart - september 2007

Selectiecriteria voor het onderzoek door de rekenkamercommissie

Criteria	Bevinding
Het onderwerp moet geschikt zijn voor onderzoek naar de maatschappelijke effecten en/of kaderstelling door de raad	De effecten van inspanningen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid zijn lastig te meten door de breedte ervan, maar mede daardoor juist interessant. Hetzelfde geldt voor de kaderstellende rol van de raad op dit terrein.
Het beleid is politiek actueel; het staat politiek, maatschappelijk, strategisch hoog op de agenda;	Leefbaarheid en veiligheid zijn actuele politieke thema's in de gemeente.
Het onderwerp kan een voorbeeldfunctie vervullen doordat het een algemene strekking heeft en een zekere maatschappelijke en financiële impact;	Het onderwerp heeft een grote maatschappelijke impact.
Er moet politieke ruimte zijn om het beleid bij te stellen en/of te leren;	Voor de raad is dit het juiste moment, getuige ook het beleidsdebat over dit onderwerp.
Het onderwerp moet inhoudelijk kunnen worden afgebakend;	Dit onderwerp is breed. Afbakening is belangrijk, bijvoorbeeld door te kiezen voor één of twee wijken.
Het onderzoek moet binnen het beschikbare budget kunnen worden uitgevoerd;	Is afhankelijk van de onderzoeksopzet.
In het meerjarenprogramma moet sprake zijn van een zeker evenwicht in de gekozen beleidsvelden;	De onderzoeken tot op heden richtten zich met name op het terrein van wonen.
Het onderwerp vormt niet reeds object van onderzoek van bijvoorbeeld het college of de raad zelf.	Er komt een beleidsdebat over veiligheid. Dit onderzoek kan wellicht bijdragen aan dit, of een volgend, beleidsdebat. Overigens zijn er de resultaten van het

	eigen (statistische) onderzoek door de gemeente, de veiligheidsmonitor. Dit is belangrijk basismateriaal voor dit onderzoek.
--	--

3 Subsidiebeleid

In 2005 is het sociaal-cultureel werk geëvalueerd, in opdracht van de raad. Uit dit onderzoek kwam een aantal aanbevelingen ter verbetering van de beleidsgestuurde contractfinanciering (BCF). Deze cyclus werkt ambtelijk goed, maar de visievorming in de raad (nadenken over de maatschappelijke effecten die je wilt bereiken, de keuzes die je daarin wilt maken en de middelen die je daarvoor zou kunnen inzetten) laat te wensen over.

De kaderstelling, of eigenlijk het ontbreken er van en de uitvoering van dat kader door het college, is voor de raad een weinig transparant en betekenisvol proces. De rekenkamercommissie wil het onderzoek toespitsen op de subsidies op het gebied van cultuur.

De rekenkamercommissie wil onderzoeken in hoeverre subsidies resultaatgericht worden ingezet en voldoende waarborgen bevatten voor het realiseren van gemeentelijke beleidsdoelen.

Morgelijke onderzoeksvragen:

- welke effecten wil men in de maatschappij nastreven?
- Hoe verloopt het feitelijke subsidie/investeringstraject (van aanvraag naar toekenning).
- Hoe luidt de kaderstelling voor welzijnsinstellingen? Welke maatschappelijke effecten worden hierin genoemd en hoe meetbaar zijn deze effecten?
- Welke middelen draagt gemeente en/of instellingen aan om deze maatschappelijke effecten te bewerkstelligen?
- In hoeverre rapporteert de instelling over het effect van deze middelen?

Een aantal rekenkamers heeft al onderzoek verricht naar subsidiebeleid. Uit al deze onderzoeken zou de commissie in een 'quick scan' de belangrijkste resultaten kunnen inventariseren. Vele aanbevelingen zijn ook van toepassing op 's-Hertogenbosch.

De commissie zal dit een onderzoek grotendeels in eigen beheer verrichten.

Planning van het onderzoek: augustus-december 2007

Selectiecriteria voor het onderzoek door de rekenkamercommissie

Criteria	Bevinding
Het onderwerp moet geschikt zijn voor onderzoek naar de maatschappelijke effecten en/of kaderstelling door de raad	De maatschappelijke effecten van subsidies zijn niet gemakkelijk meetbaar, maar zeker te formuleren. Betere mogelijkheden tot kaderstelling op dit terrein, mede door dit onderzoek, lijken gewenst.
Het beleid is politiek actueel; het staat politiek, maatschappelijk, strategisch hoog op de agenda;	Subsidiëring, de sturing en de effecten ervan is altijd actueel, mede gezien de hoeveelheid geld die er in omgaat.

Het onderwerp kan een voorbeeldfunctie vervullen doordat het een algemene strekking heeft en een zekere maatschappelijke en financiële impact;	Grote maatschappelijke en financiële impact.
Er moet politieke ruimte zijn om het beleid bij te stellen en/of te leren;	Pad is geëffend door eerder onderzoek van de raad
Het onderwerp moet inhoudelijk kunnen worden afgebakend;	Goed af te bakenen door een keuze voor bepaalde soorten subsidies (cultuur)
Het onderzoek moet binnen het beschikbare budget kunnen worden uitgevoerd;	Is afhankelijk van de keuze.
In het meerjarenprogramma moet sprake zijn van een zeker evenwicht in de gekozen beleidsvelden;	Dit onderwerp past goed in het geheel van de andere onderzoeken.
Het onderwerp vormt niet reeds object van onderzoek van bijvoorbeeld het college of de raad zelf.	Voor zover bekend niet

4 Reserveonderwerp: effectiviteit gemeentelijke lobby

Binnen de gemeente 's-Hertogenbosch is de politieke en bestuurlijke lobby (nog) niet op beleid gebaseerd en het vindt niet plaats op basis van een vaste structuur. Lobbyen gebeurt op ad hoc basis. In veel grotere gemeenten en in provincies zijn professionele lobbyisten in dienst. Soms hebben groepen gemeenten (Randstad) of buurprovincies een gezamenlijke lobbyist. De gemeente 's-Hertogenbosch is onderdeel van BrabantStad. Deze bestuurlijke samenwerking van de steden Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg en de Provincie Noord-Brabant 'beoogt BrabantStad verder uit te bouwen als groen stedelijk netwerk en Brabant nadrukkelijk op de Europese kaart te zetten als toonaangevende kennis- en innovatieregio'. Vanuit het programmamanagement BrabantStad vindt onder andere belangenbehartiging plaats richting Rijk en Europa. Tussen de vijf gemeenten onderling zijn geen afspraken over lobbywerk. De belangen van 's-Hertogenbosch bij de gemeentelijke en intergemeentelijke lobby zijn groot. Bij grote infrastructurele en economische projecten, grotestedenbeleid e.d., is een effectief georganiseerde lobby een belangrijk instrument.

Mogelijke onderzoeksvragen:

- Hoe is de gemeentelijke en intergemeentelijke lobby van 's-Hertogenbosch georganiseerd?
- Hoe effectief is de gemeentelijke lobby (te onderzoeken via case-studies)?
- Wat is het effect van de lobby in intergemeentelijk of BrabantStad-verband (te onderzoeken via case studies)?
- Welke aanbevelingen zijn te formuleren om de gemeentelijke lobby (nog) effectiever te organiseren.

Dit onderwerp staat nog 'reserve' en is nog niet ingepland. Uitvoering van het onderzoek is afhankelijk van het verloop van de andere onderzoeken en de beschikbare tijd.

Overige onderwerpen

Bij de voorbereiding van dit onderzoeksprogramma is een aantal onderwerpen de revue gepasseerd.

De commissie sprak onder meer over de volgende onderwerpen:

- effectiviteit van stadspromotie en representatie-/evenementenbeleid;
- armoedebeleid;
- sturing en voortgang grote projecten;
- het beheer van onroerend goed (onderwerp aangereikt door de PvdA-fractie);
- het digitaliseringsproject 'Digiplu' (onderwerp aangereikt door de fractie van Rosmalens Belang).

Deze onderwerpen zijn uitgebreid besproken, maar zijn voor dit programma 2007 afgefallen. De onderwerpen blijven wel op de lijst van mogelijke onderwerpen voor de komende jaren.

De beide fracties die, na ons verzoek van september 2006, een onderzoekswaardig onderwerp hebben aangereikt, hebben wij per brief op de hoogte gesteld van de argumenten waarom hun onderwerp (nog) niet wordt opgepakt.

2.3.2 Experimenteren met werk- en onderzoeksvormen

De rekenkamercommissie wil in 2007 indien mogelijk gaan experimenteren met verschillende werk- en onderzoeksvormen. Dit kan gaan over alternatieve onderzoeksmethoden of een andere wijze van adviseren aan de raad. Hoe dan ook; het rekenkameronderzoek moet wel gedegen en verantwoord blijven.

Over de wijze waarop wij met bepaalde typen onderzoek of advies de raad nog beter van dienst kunnen zijn willen wij graag overleggen met de raad.

2.3.3 Andere activiteiten voor 2007

Communicatie

De commissie wil in 2007 het communicatieplan actualiseren. Speciale aandacht gaat uit naar de communicatie met de raad, het zichtbaarder worden van de rekenkamercommissie en het betrekken van burgers bij de onderzoeksagenda van de commissie.

Op de website van de rekenkamercommissie staat nu al een formulier dat burgers kunnen invullen als zij een onderwerp hebben. Wij willen het echter nog wat grondiger – en hopelijk effectiever - aanpakken. Wij gaan de mogelijkheid bezien om een inventarisatie te doen via het zogenaamde 'digipanel' van de gemeente. Dit representatieve panel wordt regelmatig bevraagd in onderzoeken door de gemeentelijke organisatie. Wij hebben wat hogere verwachtingen van deze methode dan van een oproep in een huis-aan-huis blad.

Externe netwerken

De rekenkamercommissie is lid geworden van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies. Wij zullen kringbijeenkomsten en congressen van de NVRK en De Lokale Rekenkamer bezoeken, ook om daarvan te leren en ons verder te kunnen professionaliseren.

De commissie heeft contacten gelegd met andere rekenkamers voor informatie-uitwisseling en werkbezoeken over en weer.

Verordening c.a.

In 2007 zullen wij de verordening actualiseren en waar nodig bijstellen. Ook gaan wij een reglement van orde vaststellen en het onderzoeksprotocol actualiseren.

2.4 Wat mag dat kosten?

Begroting 2007

De begroting van de rekenkamercommissie bedraagt in 2007 bijna € 150.000. Uit dit budget wordt ook de formatie van de secretaris bekostigd. In de uren van de secretaris wordt overigens ook (voor)onderzoek verricht, dus feitelijk is het onderzoeksbudget hoger dan de genoemde € 65.000.

	Begroting
Personele lasten	70.000
Uitbesteding onderzoeken	65.000
Presentiegelden	8.000
Lidmaatschap NVRR	750
Werving en selectie leden	0
Overige	5.000
TOTAAL	148.750